

8. Izmaiņas tiesību aktos

Gandrīz visos PPP līgumos tiek iekļauti īpaši noteikumi, saskaņā ar kuriem Publiskais partneris uzņemas risku saistībā ar tādām izmaiņām tiesību aktos, kas ietekmē projektu, tas nozīmē, ka Publiskajam partnerim ir jāsedz izmaksas vai jākompensē zaudētie ieņēmumi, kas Privātajam partnerim rodas šādu tiesību aktu izmaiņu dēļ.

Daudzos PPP līgumos Privātā partnera tiesības pieprasīt kompensāciju attiecas tikai uz tādām izmaiņām tiesību aktos, kuras līguma parakstīšanas laikā nebija paredzamas. Dažādos līgumos atšķirīgi definē "nebija paredzamas", bet tiek ietvertas tiesību aktu izmaiņas, attiecībā uz kurām nevarēja gaidīt, ka Privātais partneris tās ņems vērā savā projekta pieteikumā.

Daži PPP līgumi vēl vairāk ierobežo Privātā partnera tiesības pieprasīt kompensāciju, piemēram, nosakot, ka vispārīgu tiesību aktu izmaiņu gadījumā (t. i., izmaiņas neattiecas tikai uz konkrēto projektu, Privāto partneri, līdzīgiem projektiem vai līdzīgiem uzņēmumiem) Privātais partneris:

- sedz jebkādas papildu ekspluatācijas un uzturēšanas izmaksas;
- sedz daļu no kapitāla izmaksu pieauguma.

Dažās jurisdikcijās publiskajos tiesību aktos (atsauce uz kuriem var būt iekļauta arī PPP līgumā) ir noteiktas Privātā partnera tiesības pieprasīt kompensāciju, ja tiek veiktas neparedzētas izmaiņas tiesību aktos.

NB! Eurostat piezīmes

Eurostat uzskata, ka noteikumi, saskaņā ar kuriem Publiskajam partnerim iedalīts risks, kas saistīts ar izmaiņām tiesību aktos, ietekmē statistisko uzskaiti, ja tie nosaka, ka Publiskais partneris uzņemas risku, kas saistīts ar:

- tādām izmaiņām tiesību aktos, kas līguma slēgšanas dienā bija paredzamas;
- vispārīgām izmaiņām tiesību aktos (t. i., izmaiņām, kas neattiecas tikai uz konkrēto projektu, Privāto partneri, līdzīgiem projektiem vai līdzīgiem uzņēmumiem), kas ietekmē uzņēmuma vispārējās pamatdarbības izmaksas attiecīgajā jurisdikcijā (piemēram, nodokļu likmju izmaiņas (izņēmums ir tikai tie gadījumi, kad Publiskais partneris uzņemas riskus, kas saistīti ar vispārējām pievienotā vērtības nodokļa režīma izmaiņām) vai izmaiņas nodarbinātības tiesību aktos).

Šādā gadījumā šis jautājums ir VIDĒJI SVARĪGS statistiskajā uzskaitē.

Publisks

Dalīts

Privāts

8.1. Piemērojamo tiesību aktu neievērošanas risks

[privāts risks]

Atbilstība piemērojamiem tiesību aktiem ir katras puses risks. Uz Privāto partneri parasti attiecas nepārprotamas līgumsaistības, un tās tiek pārkāptas, ja tas neievēro piemērojamos tiesību aktus, ņemot vērā izmaiņas tiesību aktos.

Līgumā jābūt skaidri noteiktam, kādi tiesību akti un nozares tiesiskais regulējums ir jāievēro Privātajam partnerim. Tas ir būtiski ne tikai tādēļ, lai Privātais partneris varētu novērtēt atbilstību, bet arī lai noteiktu, kas ir likuma izmaiņas, lai likuma izmaiņu risku varētu efektīvi sadalīt.

Ciktāl ieņēmumu risku uzņemas Privātais partneris, Privātais partneris parasti sagaida aizsardzību pret jebkādam izmaiņām tiesību aktos, kas ierobežo īres ieņēmumus vai ietekmē privātā partnera spēju iekasēt nomas maksu no īrniekiem.

[no apstākļiem atkarīgs risks]

Trešo personu tiesību aktu pārkāpumi, visticamāk, ir Publiskā partnera risks, ja tas nav nodrošinājis pienācīgu tiesību aktu ievērošanu un ja tas negatīvi ietekmē projektu.

8.2. Tiesību aktu izmaiņu risks

[publisks risks]

Publiskais partneris galvenokārt uzņemas neparedzētu tiesību aktu izmaiņu risku, kas nebija publiski pieejamas pirms

noteiktā termiņa piedāvājuma posmā un kuru dēļ Privātais partneris pilnībā vai daļēji nevar izpildīt savas līgumsaistības vai to izpilde aizkavējas vai sadārdzinās. Tas ir tāpēc, ka Privātais partneris ir noslēdzis līgumu par konkrētā sociālā mājokļa projekta nodrošināšanu par noteiktu cenu, pamatojoties uz zināmo tiesisko vidi, un parasti tam ir ierobežoti līdzekļi, lai kompensētu neparedzētu tiesību aktu izmaiņu nelabvēlīgās sekas. Parasti Publiskais partneris neuzņemas risku par tādām izmaiņām normatīvos aktos, kas līguma slēgšanas dienā bija paredzamas. Tā kā no tiesību aktu izmaiņām var gūt labumu arī Privātais partneris, normatīvo aktu izmaiņu klauzulas bieži ir abpusējas, lai nodrošinātu, ka Publiskais partneris gūst labumu no normatīvo aktu izmaiņu "pozitīvām" finansiālajām sekām.

Publiskā partnera risku var mazināt, nodrošinot, ka līgumā ir skaidri definēts, kas ir izmaiņas un kādā termiņā tām jāpielāgojas.

[no apstākļiem atkarīgs risks]

Publiskais partneris risku var mazināt, nodrošinot, ka līgumā ir skaidri noteikts, kas uzskatāmas par izmaiņām, kādi ir attiecīgie termiņi un kas uzskatāms par publiski pieejamu informāciju.

Lai veiktu izmaiņas tiesību aktos, kas nelabvēlīgi ietekmē citu ar pamatdarbību nesaistītu obligāto sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu, var būt vajadzīgs atsevišķs regulējums līgumā. Izmaiņas tiesību aktos, kas nelabvēlīgi ietekmē Privātā partnera spēju veikt atļauto komercdarbību, var prasīt īpašu pieeju, piemēram, ja Privātais partneris ir paļāvies uz šādiem trešo personu ieņēmumiem, lai piedāvātu zemāku līgumcenu.

Pastāv dažādas pieejas riska sadalei, kas īsi apkopotas turpmāk tekstā, un riska dalīšanas pakāpe būs atkarīga no izmaiņu veida un pieejas. Jebkurš risks, kas tiek nodots Privātajam partnerim, visticamāk, tiks atspoguļots tā piedāvājumā paredzētajā ārkārtas izcenojumā, kā rezultātā Publiskais partneris var maksāt par kaut ko, kas nekad nenotiks. Publiskajam partnerim ir jāņem vērā, kā tas finansēs izmaiņas tiesību aktos, ar ko tas riskē, ja tādas radīsies.

Pieeja (a) Publiskā partnera risks: *[publisks risks]*

Pamatpieeja ir tāda, ka Publiskais partneris uzņemas visu risku saistībā ar izmaiņām tiesību aktos un atbrīvo no šī riska Privāto partneri.

Pieeja (b) Ierobežota riska dalīšana: *[publisks risks] [dalīts risks]*

Niansētāka pieeja ir tāda, ka Privātais partneris pieņem noteiktu gada sliekšni naudas izteiksmē, līdz kuram tas uzņemas

risku par jebkādām neparedzētām izmaiņām tiesību aktos, un Publiskais partneris, pārsniedzot šo sliekšni, sedz risku izmaksas. Tas ļauj Privātajam partnerim novērtēt risku, ko tas uzņemas.

Pieeja (c) uzlabota riska dalīšana: *[dalīts risks]*

Izmantojot šo pieeju, Privātais partneris tiek sargāts attiecībā uz negaidītām izmaiņām tiesību aktos, kas ir: (i) diskriminējošas (piemēram, attiecībā uz projektu vai Privāto partneri); vai ii) īpaši (piemēram, sociālo mājokļu sektoram vai investoriem sociālo mājokļu uzņēmumos); vai iii) pēc būvniecības pabeigšanas (t.i., darbības periodā) ir nepieciešami kapitālieguldījumi. (Piemērojamie tiesību akti var aizsargāt Privāto partneri no negaidītām izmaiņām būvniecības periodā, ja attiecīgais tiesiskais režīms paredz, ka tiesību aktu izmaiņas, kas ietekmē kapitālieguldījumus būvniecības laikā, netiek piemērotas ar atpakaļejošu spēku). Izmantojot šo detalizētāko pieeju, Privātais partneris uzņemas daļu vispārējo uzņēmējdarbības risku, kas attiecas uz visām darbībām (tostarp darbības izdevumiem vai nodokļiem), un var to daļēji mazināt, izmantojot indeksācijas noteikumus, kas parasti ir ietverti cenu noteikšanas mehānismā.

Īpaši pielāgoti mehānismi: *[dalīts risks]*

Var būt lietderīgi izveidot individuālus mehānismus noteiktām tiesību aktu izmaiņām, piemēram, tām, kas attiecas uz klimata pārmaiņām un vides aizsardzību — tirgus prakse šajā ziņā joprojām attīstās.

Sekas: *[publisks risks]*

Privātajam partnerim vienmēr ir jābūt tiesībām izbeigt līgumu, ja tiek veiktas obligātas izmaiņas likumā, kas ir pretrunā esošajam pienākumam vai padarītu to izpildi nelikumīgu (un (vai) neiespējamu). Līgumā parasti ir ietverts mehānisms, ar kuru tiek uzskatīts, ka Publiskais partneris pieprasa attiecīgas līguma izmaiņas.

Privātajam partnerim piešķirtā izmaksu atvieglojuma būtība būs tāda, kā aprakstīts līgumā noteiktajā kompensācijas gadījumā. Alternatīvi, Privātajam partnerim var būt tiesības izbeigt līgumu (parasti Publiskā partnera saistību neizpildes gadījumā).

8.3. Valdības lēmumu risks

Projektos, kur ir piemērots šis risks, Publiskais partneris uzņemas risku, ka konkrētas "politiskas" darbības var būtiski nelabvēlīgi ietekmēt Privātā partnera spēju pildīt līgumsaistības, tiesības vai finansiālo stāvokli. Publiskais partneris ir atbildīgs par izmaksām un kavējumiem, kas parasti tam draud ilgstošu valdības nelabvēlīgu pasākumu dēļ.

Valdības lēmumu risks parasti ietver: apzinātas valsts darbības, piemēram, tieša nacionalizācija vai atsavināšana saistībā ar PPP projektu; starptautisko maksājumu un ārvalstu valūtas ierobežojumu moratoriju; noteikti valdības akti (piemēram, būtisku saskaņojumu nepiešķiršana, ja Privātais partneris nav vainojams vai nenodrošina komunālo pieslēgumu projektam); un politiski iedvesmoti notikumi, piemēram, nacionālie streiki. Lai gan daži no šiem notikumiem var nešķīst tik acīmredzami paša Publiskā partnera kontrolē kā citi (piemēram, ja tie attiecas uz citām valdības struktūrām), tirgus prakse ir tāda, ka Publiskais partneris tos pieņem. Tas ir tāpēc, ka, nododot tos Privātajam partnerim, tas var nespēt noslēgt līgumu vai noteikt cenu tādā apjomā, kādu Publiskais partneris nevar atļauties. Notikumu saraksts, kas izriet no valdības lēmumiem, būs atkarīgs no atsevišķiem projekta apstākļiem un nosacījumiem, par kādiem panākta vienošanās nepārvaramas varas gadījumos, un Publiskais partneris var ierobežot savu risku, kvalificējot attiecīgos notikumus, atsaucoties uz skaidri noteiktu būtiskuma sliekšni.

Valdības lēmuma risks un tā sekas kopumā ir līdzīgas nepārvaramai varai attiecībā uz pusēm, kas cenšas rast risinājumu un kā Privātajam partnerim var tikt atlīdzināts. Galvenā atšķirība ir tāda, ka šī riska atvieglojuma pamatā ir Privātā partnera atgriešana tādā stāvoklī, kādā tas būtu bijis, ja šis risks nebūtu iestājies. Puses var izbeigt līgumu šim riskam ieilgstot, izmaksājot kompensāciju līdzīgi kā Publiskā partnera saistību nepildīšanas gadījumā.